

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtrek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20— "
četrt leta 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznamila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznamila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljski kongres v Beogradu določen za 18. julij!

Vodstvo Zaveze je prejelo iz Beograda to-le brzojavko: Kongres učiteljstva odložen za 18. julij. To je skrajni rok. Odlaganja ne more više biti. Predsednik: Dim. Sokolović.

Učiteljsko udruženje v Beogradu je bilo prvotno sklenilo, da se vrši kongres dne 23. maja t. l. na binkošno nedeljo. Toda v tem času bi se moglo le majhno število učiteljstva iz daljnih pokrajin naše kraljevine udeležiti kongresa. Zato so vse organizacije posredovale, da se kongres preloži, kar se je tudi zgodilo.

Kongres se bo torej nepreklicno vršil dne 18. julija 1920. Na nas je sedaj, tovariši in tovarišice, da bo udeležba iz Slovenije kar najmnogobrojnejša. Agitacija za to se mora takoj pričeti. Okrajna učiteljska društva naj skličejo čimprej društvena zborovanja, na katerih naj se posvetujejo, kako omogočiti častno udeležbo. Vsako društvo mora biti dobro zastopano one dni v Beogradu! Tudi vodstvo Zaveze bo delovalo na to, da preskrbi udeležnikom če ne brezplačno, pa vsaj znižano vožnjo po železnih in cena prenočišča v Beogradu.

Tovariši, tovarišice, takoj na delo, na marljivo delo!

Vodstvo Zaveze:

Blagajnik: Predsednik: Tajnik:
Fr. Luznar. L. Jelenc. Vil. Rus.

Nove gmotne zahteve javnih nameščencev.

Dne 16. aprila se je vršil ob 8. zvečer v veliki dvorani „Uniona“ shod javnih nameščencev v zadevi gmotnega položaja in nove regulacije prejemkov. Dvorana je bila nabito polna, shoda se je udeležilo tudi učiteljstvo ljubljansko in bližnje okolice skoro polnoštevilno. Govorniki: gg. Lilleg, Vojska, Reiser, Urbančič, Tavčar so z ostrimi besedami bičali vlado, ki ne stori ničesar proti vedno naraščajoči draginji. Javni nameščenci so tako prisiljeni staviti zopet nove zahteve: in sicer naj se novemberske plače lanskega leta v kronah stavijo al pari z dinarji.

Zahteve organizacije javnih nameščencev, ki se jih je stavilo vladi, so sledeče:

1. Vsak javni uslužbenec ima z veljavnostjo od 1. aprila prejemati najmanj službene prejemke v izmeri današnjim draginjskim razmeram odgovarjajočega ekstenzija minima. Priznavamo upravičene razmere diferenciranja službenih prejemkov po kvalificirani strokovni službi in službeni dobi.

2. Zahtevamo odmero službenih prejemkov na podlagi razmerja, kakor je bilo 1. novembra.

3. Zahtevamo, da se prejemki od 1. aprila določijo v razmerju 4:1 K prejemkom od 1. novembra 1919.

4. Zahtevamo, da se upokojujencem prizna pravica do polnih pokojninskih prejemkov neglede na to, ali imajo privatni zaslužek ali ne.

5. Zahtevamo, da dobi vsak upokojenec pokojnino v enaki odstotni meri od sedanjih prejemkov aktivnega uslužbenca njegovega čina, kakor je to bilo pred nastopom draginjske doklade.

6. Zahtevamo, da se vsem našim zahtevam čimprej ugodí, najkasneje pa do 15. maja t. l.

7. Zahtevamo enkratni nabavni prispevek, in sicer za neoženjene oziroma ne-omozene 2000 K, za rodbine pa 4000 K.

Ker ima učiteljstvo že dinarske plače, je podal v imenu „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“, ki je celotno včlanjeno v osrednjo organizacijo javnih nameščencev, predsednik tovariš Jelenc nastopno

izjavo:

Učiteljstvo, organizirano v „Zavezi jugoslovanskega učiteljstva“ v Ljubljani, se solidarno pridružuje izjavam ostalega državnega uradništva in izjavlja:

1. da vztraja na svoji načelni zahtevi, da se uvrsti v pragmatiko ostalega državnega uradništva z analogno t. j. dovršeno srednjošolsko izobrazbo;

2. da zahteva, dokler se to parlamentarnim putem ne izvede, povišek k dose- danjem prejemkom v obliki draginjskih doklad, s katerimi se popolnoma zjednači z vsakokratnimi prejemki ostalega državnega uradništva z isto izobrazbo, isto službeno dobo in istim številom družinskih članov;

3. za meščansko-šolsko in strokovno učiteljstvo je računati prejemke za en činovni razred višje;

čajem, ki nam lahko služijo za merilo komponistovih zmožnosti.

Modern kvartet zahteva od proizvajalcev veliko tehnično potenco in absolutno razumevanje skladbe. Vsak mora biti popolnoma samostojen umetnik, ki je zmožen brez dirigenta pravilno tolmačiti intencije skladateljeve. To moramo imeti pred očmi, ako hočemo primerno oceniti delo g. primarija in ostalih članov kvarteta. Najbolj pa moramo biti hvaležni g. Ziki za inicijativo, da je oživel zopet komorno glasbo, ki je s Talichom menda popolnoma izginila iz naše koncertne dvorane.

Od obeh kvartetov vzporeda je najboljši Dvořakov F-dur kvartet, ki ga prištevamo med najpopolnejša dela kvartetne literature. Posebno prvi stavek je radi svoje tematike in polifonije pravi bisser. Čajkovskega kvartet je, akoravno tudi prvovrsten, vendar bolj mehke in ne tako karakterističen kakor Dvořakov. In terpretirana sta bila oba izborna. Malo medel se mi je zdel prvi stavek D-dur in Finale F-dur kvarteta. Ostali stavki so bili jako dobro proizvajani — naravnost

4. Sorazmerno z vsakovrstnimi poviški aktivnega učiteljstva se imajo zvišati prejemki tudi upokojujencem.

Vladi se je stavil termin do 15. maja. Povišek naj se uveljavi od 1. aprila nadalje.

L. JELENC:

Jezijo se . . .

Odbor Slomškove zveze je objavil v svojem glasilu „Slovencu“ dolgovestno poslanico vsem podružnicam in okrajnim učiteljskim društvom v Sloveniji. Na široko so vrgli svoje mreže in nadejajo se bogatega lova. V naše strnjene vrste so posegli in kal razdora hočejo vreči med nas. Naša okrajna učiteljska društva so zavedna dovolj, da vedo sama brez pomoči odbora Slomškove zveze najti pravo pot in nprekiniti ono, kar ima biti v korist in blaginjo učiteljskemu stanu in napredku šole.

Ker pa odbor Slomškove zveze v političnem svojem glasilu objavlja stvari, ki ne odgovarjajo resnici in v svoji neorientiranosti porabita dejstva, hočem razmere med našo Zavezo in Slomškovo zvezo pojasniti v kratkih besedah.

Torej učiteljski svet! Tu se je ustanovil, da bi na skupnih sestankih razpravljali o obče učiteljskih vprašanjih. Bili smo mnjenja, da je to mogoče. Toda komaj smo imeli dve seji, smo se že uverili, da člani učiteljskega sveta, ki jih je Slomškova zveza poslala v ta odbor, deloma ne smatrajo te institucije za resno, deloma pa hočejo porabiti te sestanke v to, da se točno informirajo o vseh naših namerah, ukrepih in sklepih, skratka, da bi bili informirani o vsem našem delovanju in nas tako lažje posnemali, saj itak hodijo v vsem svojem delovanju za nami in nas posnemajo. Sklepov, ki so se stori- li na teh dveh sejah učiteljskega sveta, se niso držali, in so v nasprotnem smislu za hrbtom istega pošiljali vloge na po- verjenišvo za uk in bogočastje. Tajnik, ki je bil vzet iz njih srede, ni spisal nobenega zapisnika in rekel predsedniku, ki ga je zahteval od njega, da je pač nekaj sestavil, pa vrgel vse skupaj v peč. Videli smo in spoznali, da smo se prenaigli z ustanovitvijo učiteljskega sveta, ki se ni bil ustanovil na pobudo Slomškove zveze,

kar napak trdi odbor: misel je bila izšla iz upravnega odbora naše Zaveze. To omenim samo mimogrede.

Odbor Slomškove zveze je posebno ponosen in polaga veliko važnost na resolucijo, ki so jo sprejele podružnice Slomškove zveze in nekatera naša okrajna učiteljska društva, na resolucijo, ki govori in z veliko vneto nagovarja na ustanovitev skupnega stanovskega učiteljskega udruženja v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Meni pa se vidijo te resolucije čisto nepotrebne. Že takrat, ko so jih z velikim navdušenjem sprejemali na zborovanjih je bila ustanovitev naše stanovske osrednje organizacije gotova stvar. Udruženje je že tako rekoč ustanovljeno. Gre samo za čas, kedaj se to javno na slavnostnem zborovanju izreče, ali dne 23. maja t. l. kakor žele naši tovariši v Beogradu, ali kakor zahtevajo druge organizacije v mesecu juliju ali avgustu zavoljo lažje in večje udeležbe od naše strani.* Res je pa tudi, da Slomškova zveza kot taka ne more vstopiti v udruženje, in to iz enostavnega vzroka, ker so podlaga snujoči se organizacije okrajna učiteljska društva in ne učiteljske zveze. Tisti člani Slomškove zveze, ki bodo hoteli biti člani našega stanovskega udruženja, bodo morali pristopiti k okrajnim učiteljskim društvom, v nasprotnem slučaju bodo ostali izven udruženja. Nikakor se pa s tem ustanovitev ne prepreči, kakor mislijo nekateri naši tovariši. Dalje se pritožuje odbor Slomškove zveze nad tem, da nismo hoteli poslati zastopnikov, s katerim bi bilo možno sestaviti pogoje za ustanovitev strokovne organizacije. Čemu sestavljati pogoje za ustanovitev korporacije, ki je že ustanovljena? Saj so se obrnili preko Zaveze v Beograd po informacije. Drugačnih navodil pa jim tudi beograjski tovariši ne morejo dati, nego sem jih napisal v gornjih vrsticah. Torej v okrajna učiteljska društva!

Odbor Slomškove zveze menda res misli, da je v svoji poslanici napisal zgodovino ustanavljanja naše osrednje orga-

* Kakor je razvidno iz brzojavke, priobčene v današnji številki našega lista, se vrši učiteljski kongres v Beogradu definitivno dne 18. julija t. l. Opom. ured.

LISTEK.

I. komorni večer godalnega kvarteta Zika.

(R. Zika: I. gosli, K. Sancin: II. gosli, L. Černy: viola, I. Zika: čelo; s sodelovanjem prof. J. Ravnika: klavir.)

Komorna glasba spada med najlepše, kar nam nudi instrumentalna glasba. Prvotno je služila le za domačo zabavo skladateljev ali pa se je proizvajala v ožjem krogu ljubiteljev glasbe. Od števila proizvajalcev je bila odvisna navadno tudi skladba sama, tako da je potreba pravzaprav povzročila pester zasedbe, ki jih nahajamo v tej vrsti glasbe (kvartet, trio itd. itd.) Najbolj se je priljubil godalni kvartet in to kot najpopolnejši zastopnik komorne glasbe. Udomačil se je polagoma na vseh koncertnih odrih; s tem je sicer pridobil na ugledu, izgubil pa na čaru intimnosti, ki ga je imel prej. Iz dvodelne pesmi in skromne sonate so postali kvarteti mogočne skladbe s sinfoničnim zna-

mojstersko pa Andante (D-dur) in Lento (F-dur), ki so se odlikovali posebno po finem niansiranju in preciznem igranju. Majhen nedostatek je bil v tem, da ni bilo popolnega ravnotežja med I. violino in čelom na eni in med II. violino in violono na drugi strani. (Ton drugih dveh je bil polnejši.) Na kvar tonu je bila tu pa tam uporaba umetnih potez loka: spiccata (santillé) in neke vrste picchiet-tata. V kvartetu, pri tem majhnem številu sodelujočih, se morajo rabiti kolikor mogoče zvočne poteze. Sautillé ne bi smel biti tako sekan in suh, ampak sočnejši. Ker so ga mestoma vsi štirje enakega uporabljali, mislim, da je bilo namenoma. To je dalo tudi Finalu Dvořakovega kvarteta premalo moči, ki je bil drugače kot celota brilantno proizvajan.

Izborna je bila prednašana tudi Sindingova Serenada za 2 gosli (R. Zika, Sancin) in klavir (prof. Ravnik). Kakor lep, ne vsiljiv glas čela, se je vpletel med kontrapunktirajoča glasova violin, klavirski part. Občudovati sem moral nepri- silleno, tematično in tehnično dovršeno igranje g. prof. Ravnika. Noben motiv

tudi naimaniši ni ostal zanemarijen in vendar ni bil klavir nikjer vsiljiv, tudi ne preglasen, kakor se to večkrat dogaja.

Uspeh večera je bil popoln, tako, da je moral kvartet vsled zasluženega, ne nehajočega aplavza dodati še eno skladbo. Občinstvo je tudi razumelo pomen komorne večera, zato ga je posetilo v nena- vadno velikem številu. (Želeli bi, da bi se prihodnji, ki bo kakor upamo kmalu sledil prvemu, ne vršil več v dvorani Nar. doma. Ako mora že slavna poštna uprava, rekvirirati Filharmonično dvorano za starega avstrijskega šimelna — saj ni menda razen starih recepisov nič pametnega tam spravljene — bi bilo umestneje, da bi se vršil koncert v Unijonski dvorani. Dvorana Nar. doma je premalo akustična in oder, ki tam stoji, več škodi kakor koristi, ker ii odvzame resonanco zadnje stene in stropa nad njim.)

Ado Gg.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

nizacije. Ne, ni zgodovina to, potvorba dejstev je, ki kaže kako slabo je o vsem tem informiran odbor Slomškove zveze! Najbolj pa kaže to s tem, da v svoji zlobnosti trdi, da hoče vodstvo Zaveze vprašanje ustanovitve združenja spraviti s sveta, tisto vodstvo, katerega člani imajo mnogo zaslug, da se je združenje ustanovilo. Vaš poskus, tovariši v Slomškovi zvezi, ki ga nameravate s svojo poslanico, bo samo udarec v vodo. Podobni ste svetopisemskim devicam, ki so zamudile svoje ženine. Prepozno in zamujeno!

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

DR. P. STRMŠEK:

O predlaganem učnem načrtu za slovenščino na naših srednjih šolah.

Šolska oblast je razposlala strokovnim učiteljem učni načrt za slovenščino, da izrečejo svoje mnenje, na kar bo poverjenstvo načrt odobrilo. Želim se tukaj dotakniti dveh načelnih vprašanj:

I.

Načrt, kakršnega imamo v rokah, stoji na strogo slovenskem stališču. Tega ne spremeni niti ozir na »najvažnejše pojave srbohrvaškega in po možnosti tudi svetovnega slovstva«. Načrt prezre, da odslej slovenščina ni več samo predmet, temveč tudi edini učni jezik. Učitelj slovenščine mora tolnačiti poleg slovenske slovnice in slovenskega slovstva tudi razvoj tuji književnosti. Če se to ne bo zgodilo, se bo naš duševni horizont zožil v novi domovini, akoravno te naloge tudi nemščina ni vršila docela. Očetje avstrijskih učnih načrtov so smatrali nemščino za cvet svetovnega slovstva in se ozirali le na Shakespearea ter semtertje na Danteja, Miltona, Molliera, Rousseauja, Byrona in Zolaja. Vsi drugi, posebno pa Rusi, so jim bili tuji. Ker v tem ne smemo slediti nemškemu načrtu, je treba, da se že v načrtu odloči najmanj en tečaj v ta namen, da se govori o razvoju tuji slovstev: nemškega, francoskega, laškega, češkega, ruskega, poljskega, pa tudi španskega in nordijskega. Ker ne gre toliko za imena ali celo za letnice, je treba podajati povsod kratko vsebino najboljših del, da se tako morejo razbrati glavne misli in smeri. Kolikor je treba, naj se doda privatno čitanje originalov in dobrih prevodov.

Najpripravejši čas za to je prvi tečaj zadnjega leta, da se na tak način poglobi razumevanje jugoslovanskega slovstva, ki ga je v drugem tečaju itak ponavljati za zrelostni izpit.

Dalje pa je treba pojasniti tudi vprašanje srbohrvaščine. Učni načrt se ne ozira ne na slovnico in ne na slovstvo srbohrvaško; iz tega se da sklepati, da naj ostane srbohrvaščina predmet zase. Temu pa moramo odločno oporekati.

Najidealneje bi seveda bilo, da bi bili slovenščina in srbohrvaščina združeni v eni roki; pa kaj, saj večkrat slišimo, da sta komaj dva Slovence, ki govorita čisto srbohrvaščino; vsi drugi pa le neko mešanico. Zato je tudi treba, da ostane hrvaščina kot jezik, kjer je le kolikaj mogoče, v rokah rojenega Hrvata; slovstvo pa se ne sme nikdar ločiti od slovenskega. Prej je mogoče deliti domovinozanstvo v zgodovino Slovencev, Hrvatov in Srbov; v kulturnem oziru pa so bili stiki ves čas tako ozki, da jih ne gre sedaj umetnim potom ločiti. Le pomislimo na močnega vpliv Ciril-Methodovega dela, na dobo reformacije, ko je skušal Ungnad poluteraniti vse Jugoslovane, na protireformatorje, ki so ustvarili književnost v Bosni, prosvetljeno dobo, ki je vzbudila slavonsko književnost in znova poživila srbsko književnost: vse samo sile, ki so ravno tako močno vplivale na slovensko književnost. Kako je mogoče tolnačiti Prešeren-Vrazovo nasprotje, a prepuščati ilirizem tovarišu Hrvat? Ali naj mar oba učitelja ponavljata isto snov, vsak iz svojega vidika in tako sedaj raztrgata ono, kar nam je bilo skupno v kljub močnim, a nam sovražnim političnim silam?

Jugoslovanska kulturna povestnica naj pride kot en predmet v šesti in sedmi razred naših gimnazij (na drugih šolah sorazmerno) s štirimi tedenskimi urami, da bo mogoče najvažnejša dela tudi v šoli obravnavati. Učna uprava naj skrbi za dobre in bogate čitanke, potem pa za cenene izdaje naših najboljših del. Učitelji slovenščine se bodo gotovo z veseljem lotili študija srbohrvaške književnosti, pa tudi svetovne literature, saj se

bodo zavedali, da uče nekaj celotnega in ne samo nekaj ozko omejenega, kar bi bila slovenščina po predloženem učnem načrtu. Učni načrt naj nam poda potrebna navodila in naj nam odmeri zadostno številno ur.

V Srbiji in pri nas.

V predzadnji številki »Učit. Tovarisa« smo čitali, na kaj se vse ozira srbska naučna uprava pri podelitvi raznih učiteljskih mest. Prosilec mora odgovoriti na 20 vprašanj. Znano je, da se vrlo upošteva tam delo na književnem polju in kulturno delo izven šole. Kako pa pri nas? Pri nas pa v prvi vrsti protekcija in sorodstvo. Naš višji šolski svet se na kako izvenšolsko delo jako malo ali pa celo nič ne ozira. Ne razume tega, da je učitelj ki je vaje izvenšolskega, kulturnega dela, ki posveča ves svoj prosti čas svojemu narodu, tudi v šoli delaven in marljiv. Ljubši mu je učitelj, ki hodi samo radi tega v šolo, da potegne prvega svojo plačo, ljubši oni, ki misli le na posteljo in svoj želodec. Gospodje! Kdor ni dela vaje zunaj šole, ta tudi v šoli ne dela ali kdor se boji izvenšolskega dela, temu tudi šola ne diši.

Ako pa pridemo tako daleč, da se bodo zastopovali naši najboljši tovariši, tovariši, ki delujejo že leta in leta, nekateri celo svoje življenje za blagor, napredek in procvet naroda, potem žalostna nam inajka! Potem se bo pač vsakdo stokrat premislil posvečati svoj prosti čas izvenšolskemu delu. Učitelj ne sme biti samo učitelj in vzgojitelj mladine, ampak tudi naroda. Le takega si predstavljamo za pravega in zavednega slovenskega učitelja. Mnogokrat se sliši, da nima vsak talenta in veselja za izvenšolsko delo. Nerazumljivo pa nam postane potem vprašanje, kako naj imajo dotični zmožnost in veselje za uspešno delo v šoli. Zato pravimo in to je naše trdno prepričanje, da se le lenuhom ne ljubi delati naj si bo potem že v šoli ali izven šole.

Take parasite, ki hočejo delavnim in zmožnim učiteljem odjedati boljša mesta, moramo imeti stalno v evidenci, in dolžnost je naše organizacije, da posveča v tej smeri največjo pazljivost in pozornost. To je korupcija, proti kateri se mora boriti organizacija z vsemi sredstvi. To je v prvi vrsti nujno in potrebno, potem pride šele drugo.

Srbsko učiteljstvo je vzgajilo svoj narod tako v šoli, kakor izven šole. To delo srbskega učitelja je prineslo srbskemu narodu svetovno slavo in svobodo, ovenčano z uspehi, kakršnih ne pozna svetovna zgodovina. To pa zna in ve ceniti srbska naučna uprava.

Sramotno je tudi za naš stan, da hočejo nekateri neznajčineži odjedati razna učiteljska, zlasti pa nadučiteljska mesta na ta način, da se vrinejo na kako šolo, na kateri deluje kak tovariš celo vrsto let in o katerem se ve, da radi tega reflektira na ono mesto. Ker je mogoče nekoliko starejši, pa si misli: Jaz sem starejši, vpoštevati me bodo morali.

Takih slučajev je v zadnjem času več in nas le veseli, da se višji šolski svet ni vsedel povsod na te limanice. Učiteljski zastopniki bodo morali izvajati strogo kontrolo, ako hočemo, da se našega učiteljstva ne polasti letargija in mlačnost. Zahtevamo na vodilnih mestih delavnih in mislečih tovarišev, ne pa zaspancev. To mora imeti pred očmi tudi najvišja šolska oblast v deželi, zavedajoč se važnosti vsestranske delavnega učiteljstva za osvoboditev naše neodrešene domovine.

Le v tej smeri leži spas in bodočnost našega stanu in našega naroda. I. J.

ŽIHAR:

Iz življenja upokojenega učitelja.

Bil je sin vdove in pet let star, ko mu je umrl oče. S pomočjo blagih dobrotnikov, se mu je posrečilo dovršiti spodnjo realno in učiteljsko v Mariboru. Navdušen in vesel je vstopil v učiteljski stan. Učiteljval je nad 44 let, od teh 41 na eni in isti šoli. Deloval je uspešno. Njegov šolski vrt, da-si neugodno leže, je bil izboren; radi so ga prišli ogledovat tovariši, a tudi lajki. Okoli šolskega poslopja je nasadil sadna drevesa, zid so kinčale marelice in vinska trta. Tovarišem je dajal cepike žlahtnih dreves in sadik raznega grmičja brezplačno, ravnotako sadna drevesca iz šole izstopivšim učencem v spomin, nad tisoč dreves pa revnim posestnikom. Podarjeni so mu radi pripovedovali po mnogih letih, da jim rode drevesa krasen sad, katerega prodajajo po lepi ceni. Učence je poučeval v cepljenju

dreves in trti; dečki, ki so se naučili, so hodili cepiti trte v sosedne kraje ter sizašlužili lep denar. Ednajst pisemenih pohval in priznanj je dobil za to delovanje od šolskih oblastni. Da si službojoč v najdražjem kraju čelaga okraja, je bil upokojen po 3. plač. razredu, kajti nadzornik-renegat mu ni bil naklonjen zaradi njegove narodnosti in pa zaradi njegovega neupogljivega filnika. — Imel je sedem otrok. Kdor pozna 3. plačilni razred, si lahko predoči, kako težka je bila »stanu primerna« vzgoja in šolanje in to tembolj, ker ni imel nobenega privatnega premoženja. — Pa vzgajal jih je vendar in kakor še sedaj rad s ponosom naglašja, vzgajal jih je v narodnem duhu torej za narod in za državo. Ko pa je začel slabeti, šel je v pokoj. Pokojnino je dobil nakazano iz Gradca 295 K mesečno, katero je pozneje višji šolski svet v Ljubljani zvišal na 425 K. Draginjske doklade ima 300 K, toraj skupaj 725 K, čitaj: sedemstopeindvajset kron! Star je čez 70 let, žena precej nad 60; potrebujejo slabotnežadi strežnica. Strežnica, mora dobiti razven plače tudi jesti in to pri tej grozni draginji! Obleka gre h koncu in obutev je raztrgana. Pomislite, ljudje božji, na kak način si bodeta reveža to nabavila.

Bolezen potrkla tudi zelo rada pri starih ljudeh, pa zdravnik je za upokojenca predrag, ravnotako zdravila. Zdravilo proti pljučnemu kataru, ki je stalo pred 6imi leti nekaj žez eno krono, stane sedaj 16 K 80 vin. Bivši dež. šol. nadzornik Linhard je nekaj nahlupil bolehavega učitelja, ki ga je prosil, da bi mu posredoval za denarno podporo: »Ein Landheiler braucht keinen Arzt und keine Apotheke, er soll sich mit Hausmitteln behelfen.« — Potožil se mi je tovariš, da ima bolane oči. Svetovali smo mu, naj gre v Ljubljano k specialistu. Z mesečnimi 700 K si tega ne more privoščiti in če tudi mora oslepeti. Na mesec marec se je ta družinica veselila, ker bilo je čitati, da bodo draginjske doklade zvišane tudi upokojencem. Sklenila je, da si bode s priboljškom nabavila podplate za slabo obuvalo. Pa kako žalostno presenečenje! Prišla je nakaznica glaseča se samo na 701 K, 24 K se je odtgnilo kot dohodninski davek. Rekel mi je dotičnik ves potrt, da si želi samo še skorajšnje smrti. Zname so mi tudi druge obitelji učit. upokojencev, ki v pravem pomenu besede stradajo in zmruzejo. Ako primerjamo draginjske doklade železničarjev in orožnikov z onimi učiteljev upokojencev, se nam lasje ježijo. Prvi imajo 800 do 1500 K mesečnih doklad, zadnji pa 300 K. Pa kaj hočejo? Štrikati ne morejo, a država jih splah ne potrebuje! Upokojenim učiteljem se godi kakor prevžitkarjem, kateri imajo nehvaležne naslednike.

Vsak stan deluje, da se preživi. Obrtniki in trgovci morajo gledati, da si kaj prigospodarijo za starost. Vsak stan ima dolžnosti napram državi. Kakor posameznik ne more več delati, gre v pokoj. Država in narod nimata več pozneje od njega koristi za občni blagor. Drugače pa je pri učiteljstvu! Učitelj, ki je uspešno deloval več desetletij, ni koristil državi in narodu samo za čas svojega službovanja! Še po njegovej smrti govori ljudstvo o njem in pripoveduje, česa se je pri njem naučilo in za kaj mu je hvaležno. In to velja za vse učitelje, torej ne samo osnovnih, ampak tudi srednjih, visokih in drugih šol. In ti, ki so vse svoje moči izčrpali za narod in državo, morajo kot upokojenci trpeti pomanjkanje! Po smrti takih revežev se čita med drugim v časopisih, da je N. N. dolgo let poučeval z najboljšimi uspehi in da je s tolikimi leti šel v »zasluženi« pokoj. V zasluženi pokoj? Ali je zaslužil tak pokoj, da je moral radi pomanjkanja v prezgodnji grob? Jugoslavija! Tudi učitelji-vkopojeanci so pomagali tebe graditi! Usmili se jih, bodi jim pravica, olajšaj jim zadnje dneve njihovega življenja!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ Razglas. Po sklepu upravnega odbora Zaveze z dne 1. aprila t. l. se bo vršilo letošnje zborovanje Zavezine delegacije v prvi polovici meseca septembra v Celju. Okrajna učiteljska društva morajo že sedaj skrbeti, da izvolijo za to zborovanje svoje delegate. (Po § 7. lit. e.) odpošlje vsak Zavezin član (§ 4.) na Zavezino delegacijsko zborovanje vse predseidnike, odnosno od teh določene namestnike, vsem posameznim deželnim organizacijam (zvezam) včlanjenih društev. Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po 2 delegata, s 100 do 200 članov po 3 delegate itd. Vsakemu delegatu se izvoli namestnik. Vsak delegat je dolžan

udeležiti se delegacijskega zborovanja. Zgoraj imenovan § 4. se glasi: »Zavezi lahko pristopijo vse deželne zveze učiteljskih društev; kjer takih zvez ni, pa učiteljska društva«.

Tovariše predseidnike Zavezinih društev prosimo, da postavijo na dnevni red prihodnjega društvenega zborovanja volitev delegatov, izvoljene delegate prijavite takoj vodstvu Zaveze.

Obenem pozivljamo vse svoje članstvo, da ob pravem času prijavijo predloge in nasvete za delegacijsko zborovanje, da se morejo odseki posvetovati o njih in izdelati svoje poročilo.

To bo zadnje Zavezino zborovanje. Ta dan bo položila račun o svojem 33 letnem delovanju. Zato pričakujemo, da temu važnemu in pomembnemu zborovanju ne bodo prisostvovali le delegati, temveč da pohiti tiste dni v Celje mnogo učiteljstva iz vseh pokrajin Slovenije!

Vodstvo Zaveze:

Blagajnik:	Predsednik:	Tajnik:
Fr. Luznar.	L. Jelenec.	Vil. Rus.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje dne 2. maja popoldne ob eni uri v Kranju v ljudskošolskem poslopju z naslednjim dnevnim redom: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Volitev odbora, pregledovalcev računov in delegatov za Zavezino zborovanje. 4. Slučajnosti. — Popoldne ob treh je skupna pevška vaja okrajnega učiteljstva s kranjskim čitalniškim pevskim zborom. Pevke in peveci naj prinesejo note s seboj. Kdor ni navzoč pri tej generalni pevski vaji, ne more sodelovati pri določenih koncertih.

+ Izredni občni zbor Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj se je vršil ob številni udeležbi dne 20. marca v Kranju. Ker je bilo vabljeno na ta dan vse učiteljstvo okraja, se je udeležilo zborovanja tudi več članov Slomškove Zveze.

Predsednik Er. Luznar naglašja v pozdravnem govoru, da je to zadnji poizkus zbližanja učiteljstva v enofno stanovsko organizacijo od strani Zavezinega članstva.

O Uniji poroča podrobneje društveni tajnik V. Rus. S člani Slomškove zveze se je vnela po tem poročilu mestoma pravihna debata. — Tovariš P. Lavrič (član Sl. Zv.) pravi, da se je Slomškova Zveza pogojno že izjavila za Unijo in da je tudi protestirala proti napadom, ki so izšli v »Domoljubu«. V »Slovenec« napadajo drugi in ne učiteljstvo. Želi, da bi bila tudi polemična pisava v Učiteljskem Tovaršu drugačna, ker le tako pridemo do ujedenja. — Tovarišica gospa Groznik-Pragerjeva je mnenja, da naj se vpoštevajo v skupni organizaciji vsi nazori, podcenjevali se nasprotnika ne sme. Vseh dolžnost je, da se vpišemo v Unijo. — Tovariš J. Lapajne izjavlja, da je vseh nas v šoli isto delo, a krušno vprašanje je tudi skupno, najsi že pripadamo zunaj organizacije kateremukoli političnemu naziranju. Vse to dosežemo samo v Uniji, zato naj se Slomškova zveza tudi kot kulturno politično društvo ne vzdrži. — Društveni predsednik razjasni nekatere dvome, ki so nastali med debato. — Poročevalec V. Rus poudarja, da so smernice pravilom Unije že začrtane v Ganglovmem poročilu z zadnjega delegacijskega zborovanja. V enotni organizaciji se bodo reševala predvsem pravna in gmotna stanovska vprašanja, v katerih imamo vsi iste zahteve; zakaj politično naziranje ostane zunaj te nove edinstvene organizacije. Sklepno se sprejme soglasno in z odobravanjem poročevalčev predlog, da naj Učiteljski Tovariš do kongresa ne odgovarja na morebitne napade, pač pa naj jih zabeleži brez komentarja in brez protinapadov.

Obširno predavanje tovariša L. Kernca z naslovom »Misli in človek« je bilo krasno in ves čas izredno zanimivo, za kar je žel predavatelj vsestransko pohvalo in priznanje. Predsednikov predlog, da naj se objavi referat v Popotniku, je bil sprejet s pritrditvijo.

Pri slučajnostih se oglasi tovariš J. Lapajne in razpravlja o kaznih šolskih zamud. Želi, da se kaznjenci rubijo po uradnih osebah in ne od občine, ker bi imela šola na ta način pri ljudstvu več ugleda. Navzočca zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu pojasnita, kako se tam določujejo kazni za neopravičene šolske zamude.

Popoldne se je vršila v čitalniških prostorih prva skupna pevška vaja za koncert, ki se priredi tekom pomladi v raznih krajih na korist Učiteljskemu konviktu.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj zboruje dne 22. t. m. ob pol desetih v Vuhredu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje dr. Pivka iz Maribora. 4. Slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi Mirko Lešnik, t. č. predsednik.

+ Zveza slov. učiteljev in učiteljic na bivršem Štajerskem je na svoji na

veliko sredo v Celju se vršči odborovi seji sprejela sledeče predloge:

1. Zaveza dela na to, da se izvrši sklep 1. seje višjega šolskega sveta, po katerem je za bivšo Štajersko določiti poseben informator pri višjem šolskem svetu. Mesto naj se razpiše ter da štajerski organizaciji prilika določiti tergo-predlog.

2. Ker sta tovariša Lud. Černej kot zastopnik in Gnus kot namestnik v viš. šol. svetu odstopila, tovariš Gangl pa je postal višji šolski nadzornik, je volitev enega zastopnika ljud. šol. učiteljstva in dveh namestnikov takoj razpisati.

3. Neobhodno potrebno je, da se imenuje informator, ki pozna slovensko šolstvo, v Beograd.

4. Zvezin sklad se uporabi za nakup hiše v kakem zdravilišču.

5. Zveza se ne razpusti, dokler ni urejena zadeva ujedinjenja jugoslovanskega učiteljstva.

6. Prispevek Zvezi za leto 1920 se določi 2 K letno od člana. Društva naj čimprej poravnajo članarino.

7. Zvezin tajnik se poveri, da uredi zadevo pri knjižnici mariborskih učiteljskihnikov. Kot zastopnika Zveze za pregledovalca knjižnice se določi tovariša Rakuša iz Krčevine pri Mariboru.

Odbor je obširno razpravljal o imenovanju nadučitelja v Vojniku ter k razpravi povabil tudi tovariša Eksela.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo ima dne 29. aprila t. l. ob pol deseti uri svoje zborovanje na Jesenicah v slovenski šoli. Predava tov. Janko Baraga o računstvu v I. razredu. Popoldne ob dveh je ogled tovarne s posebnim ozirom na vlivanje zvonov. — Naročila za kosilo naj se pošljejo do 27. t. m. tov. Hudetu na Jesenice. Tajnik.

Podpirajte

„Jugoslovansko Matico!“

Kronika.

— **Naš parlament.** Začasno narodno predstavništvo šteje 296 članov, ki se razdele približno tako, da pride po en poslanec na približno 40.000 duš. Po „pododgovanih“ državnih in deželnih mejah pripade: na bivšo kraljevino Srbijo, vstevši Macedonijo 108 poslancev, Črno goro 12, vojvodino (deli Bačke, Baranje in Banata) 30, kraljevino Hrvatsko in Slavonijo z Medjimurjem 62, kronovino Dalmacijo 16, Bosno in Hercegovino 32, kronovino Istro 3, mesto Reka 1, Slovenija (bivša vojvodina Kranjska, slovenski del bivše vojvodine Koroške, slovenski del bivše vojvodine Štajerske, slovenski del bivše mejne grofije Goriško-Gradišanske, mesto Trst in slovensko Prekmurje) 32 poslancev, skupaj torej 296 poslancev.

— **Šola za očete.** Neki francoski list priporoča ustanovitev šol za očete. Te šole naj bi obiskovali mladi ljudje, kjer bi se jih poučevalo o vsem, kar potrebujejo za vestno izpolnjevanje bodočih očetvskih dolžnosti.

— **Strokovna izobrazba voditeljev posvetovalnic za izbiro poklica.** Na Dunaju so otvorili prvi tečaj za strokovno izobrazbo oseb, ki delujejo v posvetovalnicah za izbiro poklica oziroma se nameravajo temu delu posvetiti. Pogoj za sprejem je srednješolska ali tej primerna izobrazba in dovršeno 24. leto. Tečaj bo trajal 3 mesece in se bo deloma vršil skupaj s tečajem za uradništvo delovnih posredovalnic.

— **Za tehnično ljudsko izobrazbo.** Na Dunaju se je ustanovila „Svobodna zveza za tehnično ljudsko izobrazbo“, v kateri so zastopane vse tehnične organizacije in zavodi, predvsem tehnična visoka šola in tehnični muzej. Predsednik je inž. dr. W. F. Exner. Društvo hoče izpolniti veliko vrzel v splošni izobrazbi ljudstva z ozirom na tehnične vede in znanje in v to svrhu prirediti javna predavanja o tehnikah, rudarstvu, kmetijstvu, gozdarstvu in dr., izdajati posebno glasilo „Tehnika in Kultura“, ustanoviti lasten arhiv filmov, knjig itd.

— **Zgodnje počitnice v Avstriji.** Temeljem zdravniških preiskav so dognali, da je na dunajskih šolah nad dve tretjini otrok potrebnih okrepitve. Na tisoče in tisoče dunajskih dečev je že odšlo v inozemstvo, kjer so jo razni narodi človekoljubno vzeli pod streho. Ostalo je doma še 16.000 oslabilih otrok, ki jih pošlje občina sedaj na deželo. Da dobi zanje prostora v šolah, se bodo začele letos velike počitnice že 15. junija; v dunajskih šolah, ki so malone izpraznjene, bi se nadaljnji pouk istotako ne izplačal.

— **Avstrijsko katoliško šolsko društvo** je imelo 11. t. m. na Dunaju svoj redni občni zbor, na katerega je poslal papežev nuncij Agna Serra papežovo pismo. Društvo šteje 107.000 članov. Zbor je sprejel resolucijo, v kateri zahteva:

Bodoča državna ustava naj zagotovi svobodo pouka in vzgoje, fakultativno versko šolo ter zajamči in zavaruje versko-nabožni pouk in vzgojo; šolska preosnova naj ne zavrže vsega dosedanjega, marveč naj se izvede v zmislu organskega razvoja tega, kar je postalo zgodovinsko; v šolsko-preosnovane komisije naj se v primernem številu pokličejo tudi katoliški strokovnjaki; katoliški starši se pozivljejo, da sodelujejo v društvi staršev, ki so se osnovali za šole.

— **Velika potreba nadaljevalnih šol.** Neki dunajski list se peča z veliko škodo, ki jo trpi na svoji temeljni izobrazbi mladina, ki je hodila začasa vojne v šolo. Znanje, ki ga je otrok pred vojno prinesel z ljudske ali meščanske šole, je bilo vse kaj drugega nego je tisto, kar so pridobili otroci v šoli za časa vojne. Ta primanjkljaj bo cel rod tako težko čutil vse življenje, ako tisti, ki so v to vpoklicani, ne bodo poskrbeli, da se ta primanjkljaj kolikor mogoče nadomesti. To nalogo morajo prevzeti nadaljevalne šole, ki se morajo kolikor mogoče izpopolniti in razširiti. Obvezni obisk nadaljevalne šole se mora raztegniti na vso mladino — razen one seveda, ki obiskujejo druge šole — do 18. leta starosti. Predvsem pa se morajo preosnovati nadaljevalnošolski sveti, da bodo imeli več zmisla za potrebe in koristi delavske mladine.

— **Vprašanje ženskih srednjih šol na Dunaju.** Na Dunaju so ženske srednje šole, ki so vse zasebne, na tem, da se zapro. Kljub temu, da so zvišale šolnino od 300 na 900 in 1200 K, ne morejo zmagovati stroškov. Učitelji in učiteljice dobivajo po 400 do 800 K mesečne plače, čimer seveda ne morejo živeti. Sedaj so uvedli akcijo za podržavljenje vseh ženskih srednjih šol.

— **Zakon o davku na vojne bogataše** je predložil finančni minister prestolonasledniku v podpis. Sedaj so zagotovljeni novi državni dohodki, in sicer: 1. Po zakonu o proračunskih dvanaestinah so v vsem kraljestvu uvedene sodne in administrativne takse, ki so bile v veljavi na teritoriji kraljevine Srbije. 2. Uvedene so nove takse na zabave, gledališča, kinematografe, cirkuse itd. 3. Zakon o davku za vojne bogataše, je, kakor rečeno, sankcioniran.

— **Koliko je judov na svetu.** Judovski zgodovinar Frietsch ceni število judov na svetu na 15.430.000. Od teh živi v Palestini samo 100.000 judov. Največ judov živi v Evropi: na Poljskem 3 milijone in približno toliko tudi v Ukrajini in današnji Rusiji; v Sibiriji 900.000, na Rumunskem 600.000, v Nemčiji 540.000, na Ogrskem 450.000, na Češkoslovaškem 450.000, na Francoskem 300.000, na Litvanskem 250.000, v Jugoslaviji 200.000, na Holandskem 110.000 in na Angleškem in Irskem 3 milijone judov. V Združenih državah Severne Amerike je 3.300.000 judov.

Iz Jugoslavije.

— **Brzjavka iz Beograda.** 16. aprila. Kongres jugoslovanskih učiteljev se ne bo vršil dne 23. maja t. l., temveč dne 18. julija, in sicer na zahtevo tovarišev iz Slovenije, Dalmacije in drugih krajev, ki želijo, da bi bil kongres v času velikih šolskih počitnic, da bi se ga tako mogli udeležiti.

— **Tovariši in tovarišice!** Pripravite se v čim večjem številu, da pobitimo o počitnicah na prvi veliki jugoslovanski učiteljski kongres, ki nam ustvari našo Unijo!

— **Podružnica „Slomškove Zveze“ za kočevski okraj** je sklenila 8. t. m. sledečo resolucijo kot odgovor na resolucijo okr. učit. dr. za koč. okraj: „Člani Slomškove Zveze so mnenja, da je treba najprej sporazumno z našim osrednjim odborom pripraviti pravila, ki nikakor ne bodo nasprotovala načelom Slomškove zveze; sicer ni mogoče nadaljnjih razgovorov, še manj pa vstop v novo organizacijo.“

— **Podružnica Slomškove Zveze za kransko-radovljiški okraj** je kot odgovor na zborovanje okr. učit. društva za kranski okraj sklenila dne 15. t. m. sledeče: „Predsednik Slomškove Zveze (Strukelj) in urednik „Slov. Učitelja“ (Fabinc) sta temeljito pojasnila vsa za učiteljstvo pereča vprašanja, zlasti tudi zadevo glede stanovskega ujedinjenja. Zborovalci so sprejeli resolucijo, kjer pozdravljajo ustanovitev Unije, ki se mora ustanoviti le v sporazumu z osrednjim vodstvom Slomškove Zveze. Ne trpimo nikakega kulturnega nasilstva in hočemo garancij, da bi bilo društvo tudi res stanovsko. Vsa čast mnogoštevilnim zborovalcem, ki se niso dali dosejati premoletim lepih besedam naših nasprotnikov. Upamo, da to prebudi še tiste omahljivce, ki ne vedo, kaj jim je storili. Krščansko učiteljstvo naj krepko

drži skupaj in zaupa svojim voditeljem, pa se ne bo treba bati nobenega terorizma.“

— **„Vsem podružnicam „Slomškove zveze“ in okraj. učiteljskim društvom v Sloveniji.“** Z ozirom na naš današnji članek „Jezijo se“. ponatiskujemo v boljše razumevanje okrožnico odbora „Slomškove zveze“ z dne 6. t. m., ki jo je bil priobčil „Slovenec“ pod gorenjim naslovom. Dotična okrožnica slove: „Da se zadeva ujedinjenja slovenskega učiteljstva temeljito pojasni in odstrani za bodoče vsako nespornost, je sklenilo učiteljstvo „Slomškove zveze“ na svojem sestanku z dne 31. marca t. l. objaviti okrožnico vsemu slov. učiteljstvu, ki naj sedaj odloča o zadevi. Na pobudo „Slomškove zveze“ se je osnoval lanske leto „Učiteljski svet“, ki mu je predsedoval učitelj Ivan Petrič, sedanjí voditelj v Spodnji Šiški. V tem Učit. svetu so se pripravljala tla za stanovsko ujedinjenje. Vršilo se je nekaj sej, potem pa predsednik že skoraj eno leto ni sklical nobene seje in zadeva je zaspala brez pravega vzroka. Podružnice „Slomškove zveze“ so priredile več zborovanj v svrhu razpravljanja o stanovskem združenju. Na ta zborovanja so bili vabljene tudi člani okraj. učit. društev. Na takem skupnem sestanku v Novem mestu dne 1. maja 1919 je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija: „Zahtevamo, naj se združi takoj vse učiteljstvo v Sloveniji v eno samo strogo stanovsko organizacijo, ki pa mu naj pusti v kulturnih vprašanjih popolno svobodo, tudi svobodo združevanja v posebne samo kulturne učiteljske organizacije. Ta učiteljska stanovska organizacija naj se čimprej razširi po vsej Jugoslaviji.“ Ta resolucija je bila sprejeta tudi od vseh podružnic „Slomškove zveze“. Na danke sta „Slov. Učitelj“ v št. 5. in 6. lanskega leta in „Učiteljski Tovariš“ priobčila članek v navedenem smislu. Na božičnem zborovanju „Slomškove zveze“ so bile zopet sprejete resolucije, ki iskreno pozdravljajo ustanovitev stanovske organizacije. Razpravljalo se je o pravilih Unije, ki jih je tudi priobčil „Slovenski Učitelj“ v št. 1. let. leta. Na prejšnjih naših zborovanjih pa so se tudi spremenila pravila „Slomškove zveze“, ki naj bi postala le kulturna organizacija. Pravila je najti v številki 7. Slov. Učitelja leta 1919. Obrnili pa smo se nadalje tudi naravnost v Beograd na glavni odbor Udruženja, a odgovora še do danes nismo prejeli. Odbor „Slomškove zveze“ se je tudi pisмено obrnil na vodstvo „Zaveze“, poslal mu resoluciji z obnega zbora in ker ni bilo odgovora, smo ponovno pozvali vodstvo „Zaveze“ in obenem predlagali, da naj pošlje svoje zastopnike, s katerimi bi bilo možno sestaviti pogoje za ustanovitev strokovne organizacije. Odgovor pa je dobila „Slomškova zveza“ od vodstva „Zaveze“ šele pod pritiskom javnih polemik, ki se glasi tako-le: „Vodstvo Zaveze je napravelo na svoji seji dne 14. t. m. in z ozirom na doposlana dopisa Vaše „Zveze“ sledeči sklep: Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani stavljenih resolucij „Slomškove zveze“, s katerimi se ta izreka za edinstveno stanovsko organizacijo zajedno je pa sklenila, da svoje „Zveze“ ne razpusti, ne more vzeti na znanje. V zvezi s tem odpade tudi vsak nadaljnji razgovor s predlaganimi odposlanci.“ To je tedaj zgodovina vprašanja stanovskega ujedinjenja slov. učitelja, iz katere je jasno razvidno, da ne zadene odbora „Slomškove zveze“ nobena krivda, če zadeva ne pride preko mrtve točke. Iz vsega pa je razvidno, da sedanjí voditelj „Zaveze“ zadeve sploh ne smatrajo za resno in jo hočejo na vsak način spraviti s sveta. Nam pa se vidi to vprašanje življenjskega pomena za učiteljski stan in ker smo mnenja, da vodstvo „Zaveze“ ni izraz naziranja pretežne večine slov. učiteljstva, zato napravimo od naše strani še zadnji poizkus s tem, da se obračamo na forum vsega slov. učiteljstva, ki naj odloči o stvari po svojem nreudarku.“

— **† Ravnatelj Schreiner.** V Mariboru je umrl dne 14. t. m. ob 6. uri zjutraj gospod Henrik Schreiner, ravnatelj državnega moškega učiteljskega v Mariboru, ter predsednik Slovenske šolske Matice. Pokojnika smo poznali vsi slovenski učitelji kot vzornega in duhovitega pedagoga, kot vodnika na našem šolskem polju. O njegovih izrednih zaslugah za razvoj našega šolstva bomo poročali obširneje v eni prihodnjih številčk našega lista. R. I. P.

— **Srbsko-hrvatski literarni tečaj.** Pred Veliko nočjo je zaključil vseučiliški profesor dr. Ilesič srbsko-hrvatski literarni tečaj. V kratko odmerjenem času nam je temeljito očrtal razvoj srbsko-hrvatskega leposlovja od Vuka Karadžića do Kranjčevića. Bila je to nad vse zanimiva snov, saj nam je bila, žal, do sedaj

tako malo znana. G. predavatelj pa jo je tudi podal z njemu lastno globoko iskrenostjo, ki prihajajoča iz duše, sega v dno duše poslušalčeve. Vsi udeležniki tečaja smo se ločili z iskreno željo, da bi dr. Ilesič drugo leto nadaljeval ta predavanja. Tej želji pa se je pridružila še moja osebna želja, da bi se prihodnje leto teh predavanj udeležilo ljubljansko učiteljstvo v večjem številu, kakor se je to zgodilo letos. Ivanka Kalinova.

— **Ljubljanski tovariši,** ki ste se svojčas oglasili za učitelje vojakov-analfabetov, ste prijazno vabljeni na sestanek, ki se vrši dne 24. t. m., to je v soboto ob 18. uri (6. uri pop.) v pisarni „Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta“, Frančiškanska ulica 6./I. nadstropje. — Vendelin Sadar, sklicatelj.

— **Pevski sestanek ljubljanskega učiteljstva** bo v ponedeljek, dne 26. t. m. ob 17. uri v ljudski šoli na Ledini. K sestanku vabim vse tovariše-pevce in tovarišice-pevke, da se pogovorimo o izboru pesmi in o pevskih vajah. — F. Juvanec.

— **Dvojni jubilej.** Včeraj je praznoval v Bukovici pri Škofji Loki 65letnico svojega rojstva in 50letnico svojega književnega delovanja tovariš Janko Leban. Naš list, ki šteje jubilaranta med svoje zveste sotrudnike že dolga desetletja, želi zaslužnemu tovarišu ob redkem jubileju še mnogo srečnih in srečnejših let!

— **Maturanti in maturantke ljubljanskega učiteljskega izza 1.1895.** Julija bode 25 let, kar smo bili „potrjeni“ in se razkropili po širni Sloveniji. Ali bi ne bilo umestno, da se snidemo tekom poletja na sedanjem času primernem sestanku? Tovariš Rus meni, da bi praznovali 25letnico v Celju ob priliki Zavezinega zborovanja (v prvi polovici sept.) Mogoče bi se tudi mariborski jubilarnti takrat in tam sešli in bi tako lahko skupno slavili svoj jubilej. Tovariši in tovarišice, razmišljajte o tem in povejte svoje mnenje in nasvete! S tovariškim pozdravom! Tratar Jože, II. mestna. Ljubljana.

— **Prijateljstvo potujočega dijaštva!** Bliža se čas, ko bomo zopet lahko prijeli za popotno palico, da gremo med svoje ljudstvo in se razgledamo po širni domovini. Le ona inteligenca, ki ostane v tesnem stiku z narodom, more delati zanj. Zato smo si ustanovili vsedijaški „Ferijalni Savez“, organizacijo, ki naj omogočuje in olajšuje tudi reynim dijakom daljša potovanja v počitnicah in tako prispeva k izobrazbi inteligentnega naraščaja. Da dosežemo ta cilj, se obračamo tem potom do občinstva cele Slovenije, da nam dá na razpolago brezplačna prenočišča z all brez hrane, popust v gostilnah itd. V svrhu lažjega zbiranja naslovov navedenih dobrotnikov omladine smo natisnili posebne nabiralne pole in jih razdelili med dijaštvo. Ako bi bil kdo pripravljen, dati potujočemu dijaku enkratno prenočišče v dobi od 15. julija do 15. septembra t. l. z ali brez hrane, ali pa nekaj popusta v svoji gostilni in se pri njemu ni nikdo zglašil z nabiralno polo, ga prosimo, da nam prijavi svoj naslov ter navede, katere ugodnosti je pripravljen dati. **Dijaški Ferijalni Savez.** Ljubljana, Akademski dom (hotel Tivoli).

— **Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** naznanja vsem podružnicam in prijateljicam C. M. družbe, ki s skrbjo povprašujejo, če bo Družba še obstala in delovala za prosveto naroda, tole: Družba obstoja in mora obstati, ter s podvojeno energijo delati, če hoče slovenstvu rešiti, kar se rešiti mora. Ono vzdržuje še 30 učiteljev in otroških vrtnaric. Kdo naj prevzame to breme, kdo naj krmi s hrano prosvete one tisoče otrok, ki jih neguje teh 30 učiteljev in vrtnaric? Družba živi, ker mora živeti, deluje, ker mora delati, da ne poginejo oni, ki so kri naše krvi, ki so bili sicer zapisani smrti. Kdor ima srce in rodoljubni čut, delaj za C. M. družbo!

— **Trgovsko šolstvo.** Na vseslovenskem trgovskem shodu v Ljubljani dne 11. t. m., ki je razpravljajal med drugim tudi o trgovskem šolstvu, je bila sprejeta sledeča resolucija: „Trgovci, zbrani na vseslovenskem trgovskem shodu, se živo zavedajo, da je bodočnost Slovenije zagotovljena le s procvitom trgovine in industrije. Predpogoj tega razvoja je iskati v strokovnem šolstvu, ki ga nimamo. Zane-marjeni, oziroma sistematično zapostavljeni od prejšnje države, pričakujemo, da nam nova država v tem oziru ne bo mačeha, in zahtevamo, naj vlada posveti vso svojo pozornost vprašanju trgovskega šolstva, skrbi za to, da v najkrajšem času, ki je mogoče, zgradi nižje, srednje in visoko trgovsko šolstvo, takoj pa izbere primerne moči ter jim s primernimi podporami omogoči, da se izvežbajo za učiteljski poklic na teh šolah. Pozivamo občine naših mest in industrijskih krajev, naj v razumevanju velikega časa posamič ali združeno snujejo trgovske šole ter s primer-

nimi podporami pospešujejo izobrazbo trgovskega naraščaja. Trgovstvo je pripravljeno, prispevati k stroškom za zgraditev našega trgovskega šolstva.

— **Poročil se je** tov. Rado Grum s I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani z gđ. Marijo Skubic. Mnogo sreče!

— **Himen.** Naša tovarišica Anica Krenova, učiteljica v Šmartnem, se je dne 12. aprila poročila z gospodom Robertom Neubauerjem, medicincem in rezervnim nadporočnikom v čehoslovaški armadi. Naše iskrene čestitke!

— **Ženski Savez.** V Beogradu je vzklikla misel, da se učiteljice srednjih šol (v Srbiji jih je vsaj toliko kot profesorjev) in učiteljice ljudskih šol cele države združijo ne glede na organizacijo, v kateri so in ostajajo, v društvo, s katerim bi pristopile v »Ženski Savez«, da bi na ta način imele vpliv in veljavno besedo na ženskih kongresih v Jugoslaviji kakor tudi na mednarodnih. Do sedaj pač ni bila jugoslovanska žena oziroma učiteljica še nikoli zastopana na ženskih kongresih, zato to misel pozdravljamo in pozivamo tovarišice, da se zanimajo za to idejo ter jo propagirajo.

— **Narodno gledališče v Ljubljani,** ki ga je prevzela država, bo prejelo na leto 600.000 K kot državni stipendij.

— **Naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo** o pravoslovnih in državoslovnih študijah in teoretičnih državnih izpitih na univerzi v Ljubljani je izšla v Uradnem listu št. 48. z dne 17. aprila t. l.

— **Juridično fakulteto ljubljanske univerze** so otvorili v četrtek 15. t. m. s predavanjem dekana te fakultete prof. dr. Leonida Pitamica o »pravu in revoluciji«.

— **Za referenta umetniškega oddelka** v ministrstvu za prosveto je imenovan največji sedanji srbski književnik Bora Stanković.

— **Gospodarsko-šumarska fakulteta v Zagrebu.** Poverjenik za uk in bogostje hrvatske vlade je izdal nov začasn štutut gornji fakulteti, ki se deli v gospodarski in šumarski del, oba z osmimi semestri. Kot redni slušatelji se morejo vpisati absolvirani gimnazijci in realci in oni, ki so bili že drugod na enaki šoli vpisani. Predpisani so trije državni izpiti; tretji daje pravico do naslova »inžener«. Za dosego doktorata je potrebna kaka znanstvena razprava in en strogi izpit.

— **Odprava zasebnih ženskih krojaških šol v Srbiji.** Vlada je dala v Srbiji zapreti vse zasebne ženske krojaške šole, ker je bilo v njih marsikaj nerednega in so si mnoga podjetja nadevala naziv samo zato, da ni bilo treba plačati davka. Vlada bo v nadomestilo povsodi otvarjala državne ženske krojaške ozir. obrtne šole in podpirala enake zavode raznih ženskih organizacij.

— **Zgradba vojne akademije.** Na vojni akademiji se je ustanovila komisija, ki bo izdelala načrt za zgradbo velike moderne vojne akademije na Dušanovcu.

Neodrešena domovina.

— **r Na zadnjem zborovanju delegatov „Zveze jugoslovanskih učit. društev“** v Trstu je poročal za šolsko-politični odsek tov. Fr. Mermolja in je bilo sprejetih več za šolstvo in učiteljstvo v zasedenem ozemlju prav važnih predlogov:

1. Šolstvo v zasedenem ozemlju.

Vzpostavijo naj se takoj, kjer so pogoji dani, ljudske, obrtne, kmetijske in srednje šole. Nemudoma pa naj se odprejo vse slovenske in hrvatske šole, ki so obstojale pred okupacijo, in pozove naj se učiteljstvo na svoja mesta, bodisi iz internacije ali pa izza meje.

Interniranemu in pregnanemu učiteljstvu naj se takoj izplačajo vsi službeni zastanki. (Slučaji: Masli Alfonz, Orlek (Sežana), Opašič Anton, Pazin, i. dr.)

Protestiramo proti ustanovitvi učiteljskega v Tolminu in gimnazije v Idriji, kakor tudi proti njih notranji ureditvi. Vsem učencem naj se vštejejo kot pravovelnjavne vse dosedanje študije izven premirne črte, ako se vrnejo na domače ljudske in srednje šole, ker so bili prisiljeni obiskovati tuje zavode, zaradi begunstva, ali zaradi vojnih razmer in pomanjkanja na srednjih šolah v domovini. Ob tej točki je stala delegacija na stališču, da je treba zavzeti pri tem vprašanju jasno smer in s tem pokazati, da smo kulturni element.

2. Nadzorstvo šol.

Vzpostavijo naj se zopet vsi okrajni in deželni šolski sveti s primernim zastopstvom učiteljstva in prebivalstva po vedno veljavnih zakonih. Protestiramo proti nastavljanju jezikovno in strokovno nesposobnih nadzornikov.

3. Nastavljanje učiteljstva.

Protestiramo proti nameščenju ne-ustrobojenih učiteljev, ki nimajo zakonite predizobrazbe.

4. Šolske knjige.

Protestiramo proti letos vpeljanim ljudskošolskim berilom (De Micheli), ker ne odgovarjajo niti približno načelom modernega šolstva. Zahtevamo, da se uredijo nove učne knjige, odgovarjajoče vsem tem zahtevam.

5. Poučevanje italijanščine.

Ugovarjamo proti obilglatni vpeljavi italijanskega jezika na ljudskih šolah, kjer se ni že preje poučeval kak tuj jezik. Morebitno poučevanje italijanščine na ljudskih šolah naj se poveri izključno le kvalificiranemu, domačemu učitelju proti primernemu plačilu.

6. Pokojnine in službena doba.

Do popolne pokojnine imej pravico vse učiteljstvo s 35-letnim službovanjem in s 57-letno starostno dobo. Pravico do delne pokojnine imej učiteljstvo z 10-letnim službovanjem. V službi oslabilim učiteljem naj se ta pravica prizna že s 30-letno službeno dobo. Zahtevamo, da se začasnim učiteljem in supletom všteje v službeno dobo ves čas vojaškega službovanja od mature sem, in tudi onim, ki niso v dobi miru utegnili biti pravočasno nameščeni, ker niso prostovoljno prekinili, oziroma ne začeli svojega učiteljstva. (Slučaj: F. Sancin, Katinara.)

7. Stik z italijanskim učiteljstvom.

„Zveza“ je pripravljena sodelovati v stanovskih in gmočnih vprašanjih z italijanskim učiteljstvom.

8. Šolske tiskovine.

„Zveza je“ predlagala, da se uvedejo nove šolske tiskovine in uradno poslovanje šole s šolskim letom 1920—21.

9. **Uvoz znanstvenih in literarnih spisov.** „Zveza“ nujno prosi, da se odpro meje vsem spisom znanstvene in literarne vsebine. — Del. Rakovski predlaga, da bi se dovolil uvoz knjig iz Jugoslavije, a sprejet je bil odsek predlog, ker je bolj obširen. — Po poročilu šolsko-politiškega odseka je prešla delegacija na željo hrv. tovarišev, ki so morali odpotovati, nekoliko točk dnevnega reda in je določila enoglasno, naj se vrši bodoče delegacijsko zborovanje meseca avgusta zopet v Trstu, ker so tu dani najboljše pogoji za nemoteno in uspešno delo.

— **r Štrajk v Trstu.** 13. t. m. je končal veliki, enajst dni trajajoči štrajk tržaških občinskih nameščencev in uslužbencev vseh kategorij. Došlo je med vlado in nameščenci do končnega sporazuma. Vlada je bila prisiljena postaviti za izboljšanje plač v proračun za l. 1920 znesek 13 milijonov lir. — Pouk se zopet vrši od 13. t. m. nemoteno po vseh šolah v mestu in okolici.

Književnost in umetnost.

Zvonček 1920. Št. 1.—3. — Izšle so prve tri številke letošnjega Zvončka z nastopno vsebino: 1. Borisov: Z juga. Pesmi. — 2. Marija Grošljeva: Uboga ptica. Pesem. — 3. Andrej Rapč: Vrnitev. Povest. — 4. Albert Š.: Pomlad na Gorškem. Pesem. — 5. Tone Rakovčan: Pisanice. Bajka. — 6. Marija Grošljeva: Dve predici. Pesem. — 7. Prizor iz povesti „Marko Senjanin“. Podoba. — 8. Fr. Rojce: Prstan. Čarobna pravljica igra v treh dejanjih s petjem. — 9. Ob Kolpi. Podoba. 10. Cvetinomiški: Jazbečeva zvijača. — Basen. — 11. Jos. Vandot: Zibelka. Pesem. — 12. Vera: To je tvoja domovina! Povest. — 13. Janko Leban: Jugoslovanska. Pesem. — 14. Albin Čebular: Škratje. Pesem. — 15. Fr. Milčinski: Gašpar. Mihec in Baltazar. Povest s 7 podobami. — 16. Tone Gaspari: Iz knjige „Pisma iz taborišča“. Povesti. — 17. Mar. Grošljeva: Zašumelo in zapelo... Pesem. — 18. Uta: Miklavž in Miklavžek. Vesela povest. — 19. Albert Š.: Pomlad. Pesem. — 20. Uta: Kraljična na grahu. Pripovedka. — 21. Mar. Zopfova: Velikonočna — beguncu. Pesem. — 22. Ivanka Kalinova: Velika noč. Pesem. — 23. Pouk in zabava. — 24. Kotiček gospoda Doropoljskega. — 25. V dvajsetprvo leto! — Širite in priporočajte „Zvonček“! Vsak dosedanj naročnik naj si prizadeva, da pridobi listu vsaj še po enega novega naročnika! Spravite „Zvonček“ v sleherno hišo, kjer biva slovenska mladina!

Šolski list. II. stopnja 2. številka. Za 4. in 5. šolsko leto. Strani 112. Uredil Andrej Rapč. Pravkar je izšla pod spretnim uredništvom tov. A. Rapeta druga številka „Šolskega lista“ za II. stopnjo, ki obsega 5. in 6. šolsko leto. List je razdeljen na 6 poglavij, ki imajo nadpise: 1. Zabavi in pouku, 2. Zdravje, 3. Priroda, 4. Prirodopis in prirodoslovje, 5. Iz zemljepisja in

6. Zgodovina. Učiteljska tiskarna je z izdajo te prepotrebne knjige napravila zopet lep korak dalje na polju ljudskošolskega slovstva. Na nas samih pa je, da list, ki je namenjen v prvi vrsti šolskemu pouku spomladi, čimprej spravimo med našo ukaželjno mladino. Tovariše in tovarišice prosimo, da nam pri morebitnih ocenah ne prihajajo samo s pavšalno obsodbo: „Šolski list po večini ne ugaja“, temveč želimo, da v svoji oceni navedo, kaj bi utegnili ugajati. Zeleni bi si v glavnem več pozitivne kritike, da se bodo avtorji znali ravnati pri nadaljevanju započete dela in da pridemo na ta način do čitank, o katerih se bo potem reklo, da po večini ugajajo!

„Visokošolski mladini!“ Pod tem naslovom je pravkar izšla v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani knjižica, ki prinaša nastopno predavanje ljubljanskega vseučiliškega prof. dr. K. Ozvalda. V njem je predavatelj ugotovil, česa treba našim visokošolcem, da vznikne iz njihovih vrst čimprej nova kulturna garda, naša bodoča inteligenca. Knjižica velja K 260 in se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

L. l. izkaz.

Po 216/40 K: Šolsko vodstvo Sv. Vid pri Ptuj. Po 50 K: Jelica Kokoljeva in Marica Korenjakova — Sv. Barbara v Halozah. Po 33/60 K: Lešnik Janko — Vurberg pri Ptuj. Po 20 K: Marija Kavčič Urbančičeva — Ljubljana; Gselman A., Angela Kostanjškova — Sv. Martin p. Vurberg. Po 10 K: Jare Franc — Sv. Martin p. Vurberg. — Današnji izkaz 370 K. Prej izkazanih 19.811 K. Skupaj 20.181 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana VII., Gasilska cesta 172.

Listnica uredništva.

Tov. J. Kov. v Podjuni: Članek pride na vrsto v prihodnji številki. Vsled preobilice drugega gradiva ga dosedaj nismo mogli priobčiti. Kar se tiče vračanja rokopisov, prosimo, pogledjte na čelo našega lista! Podobno bode opazili tudi pri drugih listih, n. pr. „Ljubljanskem Zvonu“. Pozdrav in priporočilo!

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev.: 221/III.

Razpis učiteljskih služb.

V šolskem okraju v Sv. Lenart v Slov. gor. se razpišejo v stalno nameščenje nastopna učna mesta:

1. Sv. Rupert v Slov. gor. 2 učni mesti; prosto stanovanje.
2. Sv. Jurij v Slov. gor. 2 učni mesti; prosto stanovanje.
3. Sv. Benedikt v Slov. gor. 2 učni mesti; prosto stanovanje.
4. Sv. Lenart v Slov. gor. 1 učno mesto; prosto stanovanje.
5. Sv. Barbara pri Mariboru. 1 učno mesto; prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne 16. majnika 1920 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Predsednikov namestnik:

Ivan Koropec.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. marca 1920 K 125.303-69.

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4 %.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 1 K se ne odgovarja.

Spominjajte se rezervnega sklada „Zaveze“!

Grobovi tuljijo, šume in tuljijo razpokani kot nenasična žrela... Župančič.

Utrnila se je zvezda našega življenja. Predobra nepozabna mamica, oziroma sestra, svakinja in teta, gospa

FRANJA PETKOVŠEK ROJ. WEITHAUSER
nadučiteljeva vdova

je danes ob 19. uri po dolgi mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajočo, dokončala trnjevo pot življenja in nas ostavila v neizmerni boli.

Pogreb predrage pokojnice se vrši v petek, 16. t. m., ob pol 17. uri iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v župnijski cerkvi.

V Kranju, dne 14. aprilla 1920.

Stanko Petkovšek, Rodbini:
realčni profesor, Petkovšek-Weithauser.
sin.

Zahvala.

Vsem, ki so me ob prebrdki izgubi pre-dobre mamice

FRANJE PETKOVŠEK ROJ. WEITHAUSER
nadučiteljeve vdove

tolažili in za vse dokaze iskrenega sočutja povodom smrti izrekam najiskrenejšo zahvalo.

Posebno pa se še zahvaljujem vsem prijateljem in znancem, ki so preblogo pokojnico v boleznih obiskovali, tolažili ter v tako mnogobrojnem številu spremili na njeni zadnji poti.

V Kranju, dne 16. aprila 1920.

Stanko Petkovšek,
realčni profesor.

Doprsni kip v naravni velikosti
blagovestnika Jugoslovanske Maticе
SIMONA JENKA
po originalu prof. ALOJZIJA REPIČA
prodaja komad po 100 K
Učiteljska tiskarna v Ljubljani
Frančiškanska ulica štev. 6.
Važno za vsa narodna kulturna društva.